

TÍNH NHỊP ĐIỀU TRONG HOẠT ĐỘNG VẬN TẢI TỈNH THANH HÓA

Tổng Văn Thành¹, Nguyễn Thị Ngọc²

TÓM TẮT

Hoạt động vận tải chịu sự chi phối của nhiều yếu tố và tạo nên tính nhịp điệu trong quá trình hoạt động của ngành. Trong bài báo này, nhóm tác giả tham khảo, sử dụng các nguồn tài liệu chính thống, tin cậy và khảo sát thực địa để nghiên cứu tính nhịp điệu trong hoạt động vận tải trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa; kết quả cho thấy: tính nhịp điệu trong hoạt động vận tải tỉnh Thanh Hóa chịu tác động mạnh bởi nhu cầu di chuyển của con người và đặc thù sản xuất của một số ngành kinh tế. Những yếu tố này tạo nên các mùa trong hoạt động sản xuất, kinh doanh, như du lịch, thương mại, nông nghiệp, lễ tết... Theo đó, thường vào mùa sản xuất, các hoạt động vận tải trên địa bàn luôn chiếm tỷ trọng lớn về khối lượng vận chuyển, luân chuyển và doanh thu.

Từ khóa: Vận tải, hoạt động vận tải, nhịp điệu mùa.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tính nhịp điệu trong hoạt động vận tải là chỉ tiêu phản ánh về nhu cầu, mức độ vận tải người và hàng hóa, liên quan đến nhiều hoạt động kinh tế - xã hội. Chính vì vậy vai trò của vận tải càng trở nên quan trọng và có mối liên hệ chặt chẽ với các hoạt động sản xuất kinh tế - xã hội. Thực tế cho thấy, ở địa bàn tỉnh Thanh Hóa, hoạt động vận tải chịu tác động mạnh bởi tính nhịp điệu mùa, gắn với tính nhịp điệu trong các hoạt động kinh tế như: nông nghiệp, công nghiệp, thương mại, du lịch và các hoạt động văn hóa xã hội như lễ, tết.

2. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài báo này, nhóm tác giả sử dụng chủ yếu phương pháp thu thập xử lý số liệu, tài liệu để phục vụ cho mục đích nghiên cứu với các bước tiến hành như sau:

Bước 1: Xác định các đối tượng, nội dung và dạng thông tin cần thu thập liên quan đến ngành vận tải, hoạt động vận tải; thực trạng phát triển kinh tế - xã hội, mối liên quan giữa kinh tế - xã hội với nhu cầu vận tải... Các dạng tài liệu bao gồm tài liệu sơ cấp và nguồn tài liệu thứ cấp.

Bước 2: Tiến hành thu thập tài liệu theo kế hoạch và danh mục đã lập.

Tài liệu sơ cấp: là nguồn tài liệu thu được từ việc tác giả khảo sát thực địa tại một số

¹ Cao học viên K13 chuyên ngành Địa lý học, khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức

² Khoa Khoa học Xã hội, Trường Đại học Hồng Đức; Email: nguyenthingocxh@hdu.edu.vn

trung tâm thương mại trên địa bàn tỉnh như: chợ (Điện Biên, Tây Thành, Vườn Hoa ở thành phố Thanh Hóa), siêu thị (Coopmart, BigC - thành phố Thanh Hóa) và một số cửa hàng Mediamart tại các trung tâm thị trấn huyện Đông Sơn, Thiệu Hóa, Thọ Xuân, thị xã Nghi Sơn... nhằm bù đắp các thông tin thiếu hụt hoặc chưa đủ để phục vụ phân tích các yếu tố liên qua đến tính nhịp điệu trong hoạt động vận tải như sức mua hàng hóa, sự phong phú của các sản phẩm hàng hóa, các thị trường cung ứng dịp lễ tết...

Tài liệu thứ cấp: bao gồm sách, giáo trình, tạp chí, bản đồ, tranh ảnh, niên giám thống kê... được thu thập từ các cơ quan phát hành và nhà xuất bản có kiểm duyệt. Cụ thể là các nghiên cứu về vận tải của I. Tarski (1985), Nguyễn Thị Phương (2015), báo cáo về kinh tế - xã hội ở Thanh Hóa của The Boston consulting group (2017), các tài liệu của cục Thống kê Thanh Hóa giai đoạn 2010 - 2020, Ủy ban Nhân dân tỉnh Thanh Hóa, Sở Giao thông Vận tải (2020). Nguồn tài liệu này phục vụ cho việc tìm hiểu một số vấn đề lý luận về vận tải, nhu cầu cung ứng của xã hội, đặc thù sản xuất của các ngành kinh tế và sự lưu thông về hàng hóa, hành khách.

Bước 3: Từ các số liệu, tài liệu thu thập được, nhóm tác giả xử lý thành nguồn tài liệu phục vụ cho mục đích nghiên cứu của mình.

2.2. Kết quả nghiên cứu

2.2.1. Tính nhịp điệu trong vận tải hàng hóa

Có thể nói, vận tải là một khâu trọng yếu của dây chuyền sản xuất. Khi kinh tế càng phát triển, nhu cầu lưu thông hàng hóa giữa các vùng miền, các quốc gia càng tăng cao, mặt khác giá trị của sản xuất phụ thuộc không nhỏ vào chất lượng dịch vụ vận tải;

Trên thực tế, chuỗi cung ứng hàng hóa có thể từ nhiều nơi như: tại điểm sản xuất, tại các hệ thống kho, bãi hoặc các điểm bán buôn, bán lẻ... và phụ thuộc vào nhu cầu thị trường cũng như đặc thù hoạt động của mỗi ngành. Do vậy, dòng lưu chuyển hàng hóa trở nên phức tạp và tạo thành những xu hướng phát triển cân bằng với đặc thù sản xuất cũng như nhu cầu tiêu dùng của con người.

Trong giao thông, tính nhịp điệu của vận tải hàng hóa được gắn chủ yếu với nhịp điệu mùa trong các hoạt động dịch vụ thương mại, nông nghiệp.

Trong dịch vụ thương mại

Vào dịp tết và lễ hội xuân là thời điểm người tiêu dùng chi mạnh cho việc mua sắm, chi tiêu, vì vậy không khí ngành thương mại thời điểm này khá sôi động. Các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất, kinh doanh đẩy mạnh sản xuất, khai thác nguồn hàng với nhiều chủng loại hàng hóa để phục vụ nhu cầu tiêu dùng của người dân, từ các mặt hàng lương thực, thực phẩm, quần áo, giấy dếp, bánh kẹo, hoa tươi, cây cảnh... đến những mặt hàng điện tử, điện máy... Theo kết quả khảo sát tại một số chợ, siêu thị trên địa bàn thành phố Thanh Hóa như: chợ Điện Biên, chợ Tây Thành, chợ Vườn Hoa, siêu thị như Coopmart, siêu thị BigC và một số cửa hàng Mediamart tại các trung tâm thị trấn huyện Đông Sơn, Thiệu Hóa, Thọ Xuân, thị xã Nghi Sơn cho thấy: hàng năm vào dịp tết và lễ hội xuân lượng khách hàng mua sắm các mặt hàng lương thực thực phẩm tăng 2,5 - 3 lần, lượng khách vào siêu thị khảo sát, chọn mua các mặt hàng

điện tử, điện lạnh tăng 3 - 4 lần so với ngày thường... Vì vậy cung ứng hàng hóa phải tăng cao để đáp ứng nhu cầu cho sản xuất và tiêu dùng của người dân trên địa bàn tỉnh.

Theo đó, thường vào khoảng trung tuần tháng 01 hàng năm (từ tháng 12 âm lịch) trên địa bàn tỉnh đã có nhiều đơn vị, doanh nghiệp chủ động cho nhập và cung ứng hàng hóa phục vụ tết. Tính đến trung tuần tháng 1/2021, trên địa bàn tỉnh có 30 đơn vị, doanh nghiệp tham gia cung cấp hàng hóa với tổng giá trị hàng hóa lên đến 3.786 tỷ đồng (tăng 7,5% so với dịp tết năm 2020) [5].

Sự sôi động của thị trường thương mại đã kéo theo sự phát triển của các hoạt động vận tải hàng hóa trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa. Hàng năm, vào dịp tết cổ truyền của dân tộc, khối lượng vận chuyển hàng hóa tăng từ 3 - 4 lần, khối lượng luân chuyển tăng 4 - 4,5 lần, doanh thu ngành vận tải cũng tăng 4 - 5 lần so với ngày thường [1] [5]. Bên cạnh đó, do nguồn hàng phong phú, thị trường rộng nên cự li vận chuyển trung bình trong vận tải hàng hóa cũng khá cao.

Tuy nhiên, các hoạt động vận tải này sẽ lắng xuống sau dịp tết cổ truyền. Khối lượng luân chuyển và vận chuyển cũng như doanh thu trong ngành vận tải hàng hóa giảm nhẹ. Sau dịp tết khoảng một tháng, các hoạt động này lại trở lại bình thường.

Trong nông nghiệp

Sự hình thành các vùng nông nghiệp chuyên canh theo hướng sản xuất hàng hóa đã và đang tác động mạnh đến các luồng vận tải nông sản nói riêng và các hoạt động vận tải hàng hóa phục vụ phát triển nông nghiệp ở Thanh Hóa nói chung. Tính nhịp điệu ở đây được thể hiện rõ trong việc tăng mạnh các hoạt động vận tải nông sản tại các tháng sau thu hoạch lúa vụ chiêm và vụ mùa ở các huyện: Đông Sơn, Thọ Xuân, Thiệu Hóa, Vĩnh Lộc, Yên Định, Nông Cống, Triệu Sơn; các tháng cuối thu đầu đông - thời gian thu hoạch ớt, dưa bao tử, ngô ngọt, cà chua ở Hoằng Hóa, Hậu Lộc, Quảng Xương; những ngày cuối năm và các tháng mùa xuân với các sản phẩm hoa, cây cảnh tập trung ở vùng ven thành phố Thanh Hóa.

Nếu hoạt động vận tải hàng hóa trong ngành thương mại diễn ra quanh năm và bất phá, sôi động, tăng mạnh vào cuối năm thì hoạt động vận tải hàng hóa trong nông nghiệp trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa chỉ tập trung chủ yếu vào các mùa thu hoạch nông sản với các cung đường vận tải ngắn, khối lượng vận chuyển, luân chuyển và doanh thu ở mức trung bình.

2.2.2. Tính nhịp điệu trong vận tải hành khách

Tính nhịp điệu trong vận tải hành khách thể hiện rõ nhất vào hai thời điểm là mùa du lịch và dịp lễ tết trong năm với nhu cầu di chuyển tăng đột biến của người dân.

Mùa du lịch: Thanh Hóa là tỉnh phát triển mạnh về du lịch biển, đặc trưng của loại hình du lịch này trên địa bàn là tập trung lượng khách từ cuối tháng 4 đến đầu tháng 9 hàng năm. Trong đó, lượng khách lớn nhất từ các tỉnh phía bắc vào. Vì vậy, vào mùa du lịch, các tuyến đường kết nối với các bãi biển Sầm Sơn, Hải Tiến, Hải Hòa như QL10, QL47... có các hoạt động vận tải hành khách khá cao, chiếm hơn 30% lượng khách vận chuyển toàn tỉnh trong các tháng 5,6,7,8 và khoảng 15 % lượng vận tải hành khách trên toàn tỉnh trong năm [1].

Vào các dịp lễ tết, lượng vận tải hành khách cũng có sự biến động mạnh, đặc biệt là thời gian trước và sau khi nghỉ tết cổ truyền, dịp nghỉ 30/4 - 1/5 hàng năm.

Do kì nghỉ lễ 30/4 - 1/5 trùng với mùa du lịch biển nên hàng năm, vào thời gian này lượng vận tải hành khách tại Thanh Hóa tăng mạnh. Tại kì nghỉ lễ năm 2021, tuy bị ảnh hưởng bởi dịch Covid nhưng từ 29/4 - 2/5 Thanh Hóa cũng đã đón 374.000 lượt khách đến tham quan, nghỉ dưỡng; Trong đó tại biển Sầm Sơn đón 215.000 lượt khách, biển Hải Tiến 52.000 lượt khách, biển Hải Hòa - Nghi Sơn 49.000 lượt khách, thành nhà Hồ 3.000 lượt khách, khu Di tích lịch sử Lam Kinh 4.000 lượt khách.

Bên cạnh đó, mỗi dịp tết đến, nhu cầu đi lại của người dân cũng tăng rất cao. Các đơn vị vận tải, từ đường bộ, đường sắt đến hàng không,... luôn phải lên kế hoạch để đa dạng dịch vụ, phương tiện đáp ứng tốt nhu cầu thị trường vận tải hành khách.

Trong đường bộ, vào dịp tết lượng khách sẽ tăng 120% đến 130% so ngày thường. Các doanh nghiệp vận tải trên địa bàn luôn phải hoạt động bình quân khoảng 50% hệ số trọng tải. Một số tuyến từ Thanh Hóa đi - đến các tỉnh phía Bắc (đặc biệt các doanh nghiệp xe Limousine tuyến Thanh Hóa - Hà Nội) chạy gấp 2 - 3 lần công suất.

Đối với các tuyến vận tải hành khách nội tỉnh, nhu cầu đi lại của người dân bằng phương tiện vận tải công cộng tăng cao. Hiện nay toàn tỉnh có 14 tuyến xe buýt đang hoạt động với 215 phương tiện phục vụ nhu cầu lưu thông của người dân. Vào mỗi dịp tết, bên cạnh việc chuẩn bị phương tiện đảm bảo chất lượng, Sở Giao thông Vận tải Thanh Hóa thường phối hợp với các doanh nghiệp kinh doanh vận tải bằng xe buýt xây dựng phương án, tăng thêm phương tiện dự phòng, tăng chuyến, tần suất hoạt động để đảm bảo phục vụ tốt nhu cầu đi lại của người dân và đảm bảo an toàn giao thông. Theo đó, thường vào khoảng thời gian từ ngày 15/12 âm lịch đến hết rằm tháng giêng hàng năm, tần suất phục vụ của xe buýt tăng lên 10 phút một chuyến, thời gian chạy trong ngày từ 4h 45 phút sáng đến 8h 30 phút tối, riêng ngày mùng 1 tết xe buýt dừng hoạt động. Sang mùng 2 và mùng 3 tết, xe buýt sẽ hoạt động trở lại từ 6h sáng đến 8h tối, tần suất bình quân 15 phút/chuyến. Việc tăng thời gian và tần suất chuyến đã và đang đáp ứng tốt nhất nhu cầu đi lại, giảm tải các phương tiện cá nhân và hạn chế tình trạng ùn tắc giao thông vào mỗi dịp lễ tết hàng năm trên địa bàn tỉnh.

Bên cạnh đó, loại hình vận tải đường sắt cũng được người dân lựa chọn để đáp ứng nhu cầu đi lại trong những tuyến đường dài. Vào các dịp nghỉ lễ dài ngày hoặc tết Nguyên đán, lượng khách đi lại thường tăng khoảng 50 đến 70% so với ngày thường. Trong đó, lịch chạy tàu tết thường được tính từ ngày 20/1 đến ngày 25/2 hàng năm. Trong đợt này, trên tuyến đường sắt Bắc - Nam, ngoài chạy thường xuyên năm đôi tàu Thống Nhất và năm đôi tàu khu đoạn, VNR sẽ tổ chức chạy thêm 15 đôi tàu, gồm bảy đôi tàu Thống Nhất và tám đôi tàu khách khu đoạn. Trong đó, có thêm ba đôi tàu Thống Nhất chạy suốt tuyến Hà Nội - Sài Gòn hằng ngày, nâng tổng số mỗi ngày có tám đôi chạy suốt. Trong những ngày cao điểm nhất, sẽ chạy 25 đôi tàu trên tuyến đường sắt Bắc - Nam với tổng số khoảng 14 nghìn chỗ/ngày. Trong những dịp này ga Thanh Hóa thường đón từ trên 60.000 lượt khách và thường có các chương trình nhằm đảm bảo quyền lợi của khách hàng như: giảm 50% giá trị vé tàu cho các chiều chạy rỗng khi hành khách mua vé trước 3 ngày, chặng đường đi trên 500 km; phương thức bán vé được tổ chức trên nhiều kênh, từ bán trên mạng, tại các ga, đại lý, điểm thu hộ...

Nhìn chung, trong mùa du lịch hoặc các dịp lễ tết, lượng khách của ngành vận tải tăng lên mạnh nhất vẫn là tuyến Hà Nội - Thanh Hóa, hoặc giữa các tỉnh phía Bắc - Thanh Hóa, các tỉnh duyên hải Miền Trung - Thanh Hóa. Đối với lượng khách từ phía Nam ra Thanh Hóa phần lớn chọn loại hình vận tải đường sắt (và một phần rất nhỏ bằng đường hàng không). Vì vậy, trên các tuyến như quốc lộ 1A, đường Hồ Chí Minh,... hoặc tại các đầu mối giao thông vận tải như: thành phố Thanh Hóa, khu kinh tế Nghi Sơn, đầu mối Lam Sơn - Sao Vàng... các hoạt động vận tải tăng lên mạnh. Tuy nhiên, lượng vận chuyển hành khách trong các dịp lễ tết tập trung cao trong thời gian ngắn nên thường gặp nhiều bất cập trong các hoạt động vận tải như: giá dịch vụ vận tải tăng, ùn tắc và tai nạn giao thông cao, môi trường giao thông ô nhiễm mạnh.

3. KẾT LUẬN

Vận tải giúp cho việc lưu thông luôn được đảm bảo và là khâu không thể thiếu trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội, đặc biệt khi xã hội càng phát triển thì vận tải càng có vị thế quan trọng hơn bao giờ hết. Mặt khác, sự lưu thông về hàng hóa và hành khách luôn có mối tương quan mật thiết giữa nhu cầu cung ứng của xã hội, đặc thù sản xuất của các ngành kinh tế. Điều này đã tạo nên tính nhịp điệu trong hoạt động của ngành vận tải. Tại Thanh Hóa, thời gian hoạt động vận tải cao nhất (kể cả vận tải hành khách và hàng hóa) tập trung mạnh vào tháng cuối năm, dịp nghỉ lễ 30/4 - 1/5. Đối với các tháng mùa du lịch và mùa thu hoạch nông sản, các hoạt động vận tải có tăng lên, nhưng chủ yếu là vận tải hàng hóa và chỉ tập trung trên các địa bàn có sản phẩm cũng như các tuyến đường kết nối tới các vùng sản phẩm. Vì vậy, hàng năm vào những thời gian này, nếu hoạt động vận tải được tổ chức thực hiện một cách tối ưu, chất lượng tốt sẽ góp phần quan trọng trong việc nâng cao năng suất và vị thế của ngành trong hệ thống các ngành kinh tế của tỉnh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] The Boston consulting group (2017), *Báo cáo rà soát, cập nhật quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Thanh Hóa đến năm 2020, quy hoạch giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2040*, Invest in Thanh Hoa.
- [2] Cục Thống kê Thanh Hóa, *Niên giám thống kê giai đoạn 2010 - 2020*.
- [3] I. Tarski (1985), *Vận tải nhân tố quy hoạch sản xuất*, Nxb. Giao thông Vận tải, Hà Nội.
- [4] Nguyễn Thị Phương (2015), *Nhân tố ảnh hưởng đến chất lượng dịch vụ vận tải trong dây chuyền logistics*, <http://www.tapchigiaothong.vn/nhan-to-anh-huong-den-chat-luong-dich-vu-van-tai-trong-day-chuyen-logistics-d2251.html>, ngày đăng 07:37am - 10/04/2015.
- [5] UBND Tỉnh Thanh Hóa, Sở Giao thông vận tải (2020), *Các báo cáo tham luận đẩy mạnh phát triển GTVT tỉnh Thanh Hóa thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hóa*.

SEASONAL RHYTHM OF TRANSPORTATION ACTIVITIES IN THANH HOA PROVINCE

Tong Van Thanh, Nguyen Thi Ngoc

ABSTRACT

Transportation activities are under the influence of many factors and create rhythm of transportation activities. In this article, the authors have consulted , used many material sources and field survey to study the diapason of transportation activities in Thanh Hoa province; the results are as follows: seasonal rhythm of transportation activities in Thanh Hoa province is strongly affected by demand to move of people and especially on production of some economic sectors. These factors create the seasons in production, business, such as: tourism, trade sector tourism, commerce, agriculture, holiday season, etc. Therefore, in the production season, transportation activities in Thanh Hoa province always make up a large proportion of shipping volume, circulating volume and revenue.

Keywords: *Transportation, transportation activities, seasonal rhythm.*

* Ngày nộp bài: 7/10/2021; Ngày gửi phản biện: 8/10/2021; Ngày duyệt đăng: 12/4/2022